

Perekond kitseenelas

Aruncus

Kitseenela perekonda kuulub eri anmetel 2-12 liiki, mis kasvavad looduslikult kogu põhjapoolkeral.

Kitseenela varred on harunemata, lehed kaheli-kolmelisulgjad. Sulglehekeste servad on saagjad. Õied on väikesed, valged või kreemikad, paiknevad varte tippudes olevates õisikutes.

Kitseenelaid paljundatakse peamiselt jagamisega varakevadel või sügisel augusti lõpus.

harilik kitseenelas

Aruncus dioicus

Kõrgus: 100-200 cm

Õied: emastaimede õied valged, isastaimede õied kreemikad, pöörised kuni 50 cm pikkused

Õitsemise aeg: juuni III – juuli II

Lehed: pikarootsulised, suured, kaheli- kuni kolmelisulgjad

Kasvukuju: püstine, puhmikjas

Valgus: päikeseline, poolvarjuline, varjuline

Muld: tavaline aiamuld

Vahekaugus istutamisel: 50-60 cm

Märkused: on kahekojaline taim

korea kitseenelas

Aruncus aethusifolius

Kõrgus: 20-40 cm

Õied: kreemikad

Õitsemise aeg: juuli I - august

Lehed: kaheli- kuni kolmelisulgjad väikesed, rohelised, sügisel muutuvad oranžikaspunaseks

Kasvukuju: püstine, puhmikjas

Valgus: päikeseline, poolvarjuline, varjuline

Muld: tavaline aiamuld

Vahekaugus istutamisel: 20-30 cm

Pea meeles!

Kitseenelad on vähenõudlikud ja väga pika elueaga taimed.

Perekond kortsleht *Alchemilla*

Perekonda kortsleht kuulub umbes 250 liiki, mis looduslikult kasvavad põhjapoolkera paraskliimaga aladel ning troopiliste piirkondade mägistel aladel. Eestis kasvab looduslikult 17 liiki.

Kortslehed on madalakasvulised, enamasti roomava risoomiga mitmeaastased rohttaimed. Lehed on sõrmjalt hõlmised kuni jagused. Õied väikesed, rohelised või kollased, kroonlehtedeta, paiknevad kannasjas pöörises.

Kortslehti paljundatakse jagamisega varakevadel või sügisel augusti lõpus.

alpi kortsleht *Alchemilla alpina*

Kõrgus: 10-15 cm

Õied: väikesed, kollakasrohelised

Õitsemise aeg: juuni I – juuli II

Lehed: sõrmjalt 7-jagused, lehekesed kitsad, tumerohelised, läikivad, alumine pind tihedate hõbedaste siidkarvadega

Kasvukuju: puhmikjas, pinda kattev

Valgus: päikeseline, poolvarjuline

Muld: parasniiske, veidi happeline

Vahekaugus istutamisel: 20-25 cm

pehme kortsleht *Alchemilla mollis*

Kõrgus: 30-60 cm

Õied: väikesed, kollakasrohelised

Õitsemise aeg: juuni I – juuli II

Lehed: hallikasrohelised, karvased, sõrmjalt hõlmised, ümarad

Kasvukuju: puhmikjas, pinda kattev

Valgus: päikeseline, poolvarjuline

Muld: parasniiske, veidi happeline

Vahekaugus istutamisel: 30-40 cm

Märkused: annab hästi isekülvi, kuid taimed ei ole enamasti identsed emataimega

Perekond mõõl

Geum

Perekonda mõõl kuulub enam kui 50 liiki taimi, mis looduslikult kasvavad enamasti parasvöötmes. Eesti looduses kasvab 4 liiki.

Mõõlad on enamasti keskmise kõrgusega mitmeaastased rohttaimed. Juurmised lehed on pikarootsulised, kanneljaltsulgjad, tipmine leheke on teistest suurem. Varrelehed on väiksemad. Õied kollased, punased või valged, viietised, paiknevad enamasti hõredas kännasõisikus, vahel üksikult.

Mõõlu paljundatakse jagamisega varakevadel või augustis-septembris.

Borisi mõõl

Geum x borisii

Kõrgus: 35-40 cm

Õied: oranžid

Õitsemise aeg: mai III – juuni II

Lehed: igihaljad, madalad, sulgjad

Kasvukuju: puhmikjas, pinda kattev

Valgus: päikeseline, poolvarjuline, varjuline

Muld: niiskemapoolne huumusrikas muld

Vahekaugus istutamisel: 20-30 cm

tšiili mõõl

Geum chilense

Kõrgus: 40-60 cm

Õied: sarlakpunased

Õitsemise aeg: juuni I – august III

Lehed: sulgjad, 10-12 lehekesega

Kasvukuju: puhmikjas

Valgus: päikeseline, poolvarjuline, varjuline

Muld: niiskemapoolne huumusrikas muld

Vahekaugus istutamisel: 30 cm

punane mõõl

Geum coccineum

Kõrgus: 35-50 cm

Õied: punased

Õitsemise aeg: mai III – juuni III

Lehed: väikesed, sulgjad, tipmine leheke suurem, südajasneerjas

Kasvukuju: puhmikjas

Valgus: päikeseline, poolvarjuline, varjuline

Muld: niiskemapoolne huumusrikas muld

Vahekaugus istutamisel: 20-30 cm

Pea meeles!

Mõõlad vajavad iga 5-6 aasta järel noorendamist.

Perekond maran *Potentilla*

Perekonda maran kuulub umbes 500 liiki, mis looduslikult pasvavad peamiselt põhjapoolkeral. Eestis kasvab 16 liiki, millest 11 on Eesti flooras pärismaised.

Maranad on madalad kuni keskmise kõrgusega mitmeaastased rohttaimed, harvem puittaimed. Varred on neil püstised või lamavad, lehed kolmetised kuni seitsmetised, sõrmjad või sulgjad. Õied viietised, harva neljatised, enamasti kollased või valged, ka roosad või punased. Õied paiknevad üksikult, ebasarikjas või kännasjas pöörisõisikus.

Maranaid paljundatakse jagamisega kevadel või seemnetega, mis külvatakse märtsis-aprillis. Seemned idanevad 3-4 nädalat. Seemikud hakkavad õitsema 2.-3. kasvuaastal.

kuldmaran *Potentilla aurea*

Kõrgus: 15-25 cm

Õied: kuldkollased

Õitsemise aeg: juuni III – august II

Lehed: alumised pikarootsulised, viietised, sõrmjad, asetsevad kaherealiselt, alakülje servad siidkarvased, helerohelised, läikivad

Kasvukuju: puhmikjas, laiuv

Valgus: päikeseline

Muld: kuivemapoolne, kergesti vett läbilaskev

Vahekaugus istutamisel: 20-25 cm

nepaali maran *Potentilla nepalensis*

Kõrgus: 35-50 cm

Õied: roosakaspunased, neelus tumedama joonega

Õitsemise aeg: juuli II – august III

Lehed: juurmised rootsuga, viietised, lehekesed tumerohelised äraspidimunajad või süstjad, saagjad

Kasvukuju: puhmikjas, laiuv

Valgus: päikeseline

Muld: kuivemapoolne, kergesti vett läbilaskev

Vahekaugus istutamisel: 25-30 cm

Perekond punanupp *Sanguisorba*

Perekonda punanupp kuulub ligikaudu 20 liiki, mis looduslikult kasvavad põhjapoolkera parasvöötmes. Eestis kasvab 1 liik.

Punanupud on paljad või veidi karvased sulgjate lehtedega püsikud. Õied väikesed, paiknevad ovaalsetes nuttides. Tuppelhed värvilised, kroonlehed puuduvad.

Punanuppe paljundatakse jagamisega kevadel, maikuus. Seemnetega paljundamisel külvatakse need sügisel. Seemned vajavad läbikülmumist. Noored taimed hakkavad õitsema 2. kasvuaastal.

hunnitu punanupp *Sanguisorba magnifica*

Kõrgus: 30-60 cm

Õied: roosakaslillad, õisikud longus

Õitsemise aeg: august I – september III

Lehed: sinakasrohelised

Kasvukuju: puhmikjas, püstine

Valgus: päikeseline

Muld: niiskemapoolne, huumusrikas

Vahekaugus istutamisel: 25-30 cm

ahtalehine punanupp *Sanguisorba tenuifolia*

Kõrgus: 80-150 cm

Õied: roosad, punased, õisikud veidi longus

Õitsemise aeg: juuni - juuli

Lehed: läikivad, tumerohelised, kitsad

Kasvukuju: puhmikjas, püstine

Valgus: päikeseline

Muld: niiskemapoolne, huumusrikas

Vahekaugus istutamisel: 30-40 cm

Pea meeles!

Punanupp ei talu tugevalt happelist mulda.

Perekond valdsteinia *Waldsteinia*

Perekonda valdsteinia kuulub 6 liiki, mis looduslikult kasvavad põhjapoolkera parasvöötmes.

Valdsteiniad on madalakasvulised mitmeaastased rohttaimed. Lehed on neil 3-5-hõlmised või sõrmjalt jagused, läikivrohelistes. Õied on kollased, viietised.

Valdsteiniad paljundatakse jagamisega kas kevadel või sügisel.

siberi valdsteinia *Waldsteinia ternata*

Kõrgus: 10-15 cm

Õied: kollased

Õitsemise aeg: mai III – juuni II

Lehed: läikivrohelistes, nahkjad, pikarootsulised, kolmetised, igihaljad

Kasvukuju: puhmikjas, pinda kattev

Valgus: päikeseline, poolvarjuline, varjuline

Muld: tavaline aiapind

Vahekaugus istutamisel: 25-30 cm

Pea meeles!

Waldsteinia on kiirekasvuline pinnakattetaim, mida võib kasutada puude ja põõsaste all, püsilillepeenardes, turbaaias.